

Indholdsfortegnelse

Forord

- 1. Danmarks byer fra 1550 til 1850** Jens Toftgaard og Mikkel Thelle | 11

Del 1 Danmarks byer 1550-1700

- 2. Danske byer i renæssancen** Mikkel Leth Jespersen | 29

- 2.1. Den europæiske sammenhæng | 29
- 2.2. Danmark-Norge og Slesvig-Holsten | 34
- 2.3. Staten og byerne | 50
- 2.4. København bliver hovedstad | 56
- 2.5. Udviklingen i de regionale centerbyer | 60

- 3. Byernes fysiske rammer** Jakob Ørnbjerg | 67

- 3.1 Ankomsten til byen | 67
- 3.2 Gader og torve | 75
- 3.3 Byens huse og offentlige bygninger | 81
- 3.4 Byen brænder | 89
- 3.5 Energikilder og affald | 93

- 4. Befolkning og dagligliv** Jakob Ørnbjerg | 101

- 4.1 Byernes blandede befolkning | 103
- 4.2 Et hjem i byen | 115
- 4.3 Mad og drikke | 120
- 4.4 Sundhed og sygdomme | 127
- 4.5 Vind og vejr | 133
- 4.6 Krigene rammer byerne | 136

- 5. Erhverv og økonomi** Jakob Ørnbjerg | 143
  - 5.1 Købmænd med store og små kunder | 146
  - 5.2 Håndværk | 159
  - 5.3 Kræmmere, apotekere og vognmænd | 168
  - 5.4 Erhvervsdrivende kvinder | 170
  - 5.5 Torvehandel, årsmarkeder og oplandshandel | 173
  - 5.6 Købstadslandbrug og fiskeri | 178

- 6. Byernes styre og forvaltning** Mikkel Leth Jespersen | 181
  - 6.1 Købstadsprivilegier og kongehyldning | 181
  - 6.2 God politi – orden i det tætte liv | 184
  - 6.3 Byernes administration | 191
  - 6.4 Bystyrets opgaver | 202
  - 6.5 Institutioner | 211

- 7. Byliv og offentlighed** Mikkel Leth Jespersen | 219
  - 7.1 Kirke, tro og uddannelse | 219
  - 7.2 Livsfester og borgerlig luksus | 233
  - 7.3 Byen som arena | 245

Del 2 Danmarks byer 1700-1850

- 8. Danmarks byer under enevælden** Jørgen Mikkelsen | 257
  - 8.1 Enevældens danske bylandskab | 259
  - 8.2 Bylandskabet i andre dele af monarkiet | 263
  - 8.3 Dansk byudvikling i 1700-tallet | 279
  - 8.4 Provinsbyernes vækst i første halvdel af 1800-tallet | 287
  - 8.5 Byer ved grænsen mellem kongerige og hertugdømme | 291

- 9. Byernes fysiske rammer** Jørgen Mikkelsen | 297
  - 9.1 Bebyggelse og byggestil | 297
  - 9.2 Bybrande og genopbygning | 302
  - 9.3 Rige og fattige kvarterer | 312

9.4	Byens økologiske kredsløb		318
9.5	Udbygning af infrastruktur		322
10.	Bybefolkning og dagligliv	Jørgen Mikkelsen	333
10.1	Fra pest til kolera		334
10.2	Byernes befolkningsudvikling		338
10.3	Social spredning og levestandard		354
10.4	Byernes sociale elite og dominerende slægter		365
11.	Erhverv og økonomi	Jørgen Mikkelsen	373
11.1	Erhvervsfordeling i store og små byer		373
11.2	Handelslivet		376
11.3	Søfart og søfartsbyer		390
11.4	Håndværksfagene		402
11.5	Den tidlige industri		412
12.	Byernes styre og forvaltning	Jørgen Mikkelsen	421
12.1	Administration og magtforhold i byerne		421
12.2	Politi og retsudøvelse		434
12.3	Byernes fattigvæsen		440
12.4	Byernes skolevæsen		451
12.5	Militæret i byerne		460
13.	Byliv og offentlighed	Jørgen Mikkelsen	465
13.1	Ære, rang og status		466
13.2	Gamle forestillinger og nye strømninger		475
13.3	Traditionelle urbane fællesskaber		478
13.4	Borgerlig offentlighed og nye urbane fællesskaber		486
	Noter til de enkelte kapitler		501
	Litteratur		525
	Register		549
	Billedoplysninger		562
	Forfatterne		568